

BTEP205 - İşletim Sistemleri

Bellek Yönetimi

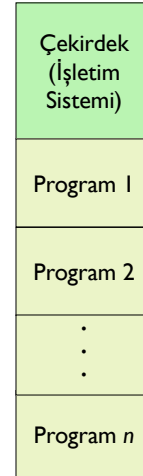
2

Bellek Yönetimi

- ▶ İşletim sistemlerinde, gerçekleştirilen işlemlerin geçici olarak saklandığı merkeze **ana bellek** (RAM) denir.
- ▶ Ana bellek, giriş-çıkış aygıtlarının kolaylıkla ulaşabildiği bir bilgi deposudur.
- ▶ Merkezi işlem birimi (MİB), işlemleri ana bellekten alır ya da ana belleğe koyar.

Bellek Yönetimi

- Çok görevli sistemlerde, ana belleğin işletim sistemi kullanımı dışında olan kısım, farklı programların kullanımı için değişik parçalara (bitişken alanlara) bölünür.

Bellek Yönetimi

- Ana belleğin işlemler arasında paylaştırılmasına ana bellek yönetimi ya da **bellek yönetimi** (memory management) adı verilir.
- İşletim sisteminin bu amaçla oluşturulan kesimine de **bellek yöneticisi** (memory manager) adı verilir.

Bellek Yönetimi

- ▶ Bellek yöneticisinin başlıca görevleri:
  - ▶ Belleğin hangi parçalarının kullanımda olduğunu, hangi parçalarının (bitişken alanların) kullanılmadığını izlemek,
  - ▶ Süreçlere (işlemlere) bellek tahsis etmek (allocate), tahsis edilen belleği geri almak (deallocate),
  - ▶ Bellek ile disk arasındaki yer değiştirme (swap) işlemlerini gerçekleştirmektir.

Bellek Yönetimi

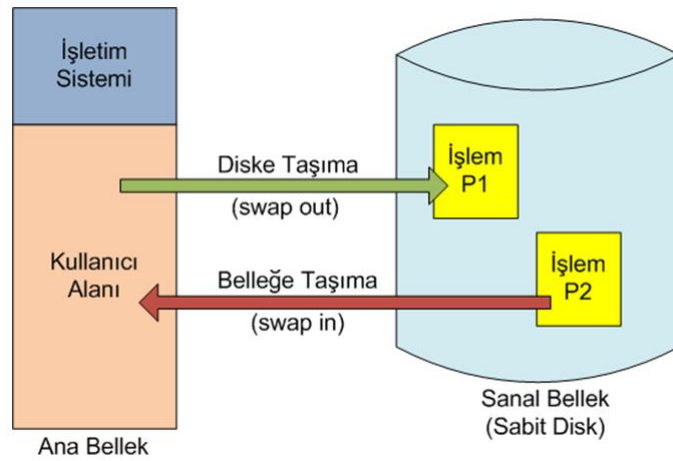
- ▶ **Yer Değiştirme (Swap)**
  - ▶ Çalışma zamanında süreçler bellek ile disk arasında sürekli yer değiştirir.
  - ▶ Süreçlerin bu şekilde disk ile bellek arasında yer değiştirilmesinin nedeni, belleğin boyutunun **yetersiz** olmasıdır.
  - ▶ Sisteme sunulan iş, o an sistemde işletimde olan işlerden daha öncelikli ise hemen işleme alınması gerekir.
  - ▶ Bu durumda, eğer ana bellekte yeterli alan yoksa, daha az öncelikli görevlerin, işletimlerini sonradan tamamlanmak üzere geçici olarak diske taşınması ve boş bellek alanı oluşturulması gerekir.

Bellek Yönetimi

► Yer Değiştirme (Swap)

- Bu yolla açılan boş bellek alanları yeni görevlerin tanımlanabilmesine ve öncelikli işlerin çalışmasına olanak sağlar.
- Bellekte boş alan oluşturulunca işlemin buraya taşınmasına **belleğe taşıma (swap in)** denir.
- İşletimi tamamlanmamış bir görevin, daha öncelikli görevlere ana bellekte yer açmak üzere geçici olarak diskteki özel alanlara (sanal bellek) taşınmasına **diske taşıma (swap out)** denir.

Bellek Yönetimi

Bellek Yönetimi

- ▶ Yer Değiştirme yöntemi kullanıldığında ve ana bellekte yer açmak gerektiğinde, hangi görevin diske taşınması gerektiğine karar verilmelidir.
- ▶ Bekleyen görevler arasında, bellek alanı elinden alınacak görevi seçmek için aşağıdaki kriterleri göz önünde bulunduran değişik algoritmalar kullanılır.
  - ▶ Görev önceliği
  - ▶ En uzun kaynak bekleme süresi kalan
  - ▶ Ana belleği o ana kadar en çok kullanan
- ▶ Bazı görevler, yerine getirdikleri hizmetlerin önemi nedeniyle sistemden uzaklaştırılmazlar.

Bellek Bölümleme (Memory Partitioning)

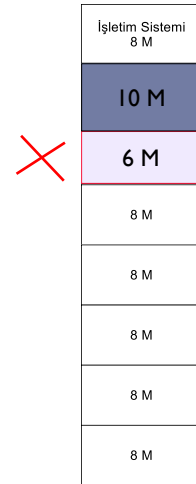
- ▶ Ana bellek, birden fazla program arasında paylaştırılmalı ve bölünmelidir.
- ▶ Bunu yapabilmek için kullanılan yöntemler:
  - ▶ Değişmez Bölümlü Bellek Yönetimi
  - ▶ Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi
  - ▶ Sayfalı Bellek Yönetimi
  - ▶ Kesimli Bellek Yönetimi

Değişmez Bölümlü Bellek Yönetimi

- ▶ Bu yöntemde ana bellek, işletim sistemi ile birden çok kullanıcı programı arasında paylaşılır.
- ▶ Ana bellek, bitişken, irili ufaklı, birden çok bölüm olarak düzenlenir.
- ▶ Bir iş, işleme alınmadan önce, ana bellekte kendisine, boyuyla uyumlu bir bölüm atanır.
- ▶ İş, kendisine atanan bu bölümü, işletimi tümüyle sonlanana kadar korur.
- ▶ Bölümler, bilgisayar sisteminin işletimi başlamadan önce belirlenen boylarını sistem işleme kapanana kadar korurlar.

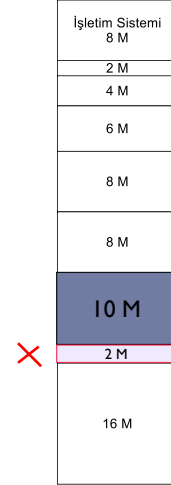
Değişmez Bölümlü Bellek Yönetimi

- ▶ Değişmez bölümlü bellek yönetiminde bölümler **sabit** bir büyüklükte olabilir.
- ▶ Toplam büyüklüğü 64M, bölüm boyutları da 8M olan bir bellek yan tarafta görünmektedir.
- ▶ 10M bir işlem istek yolladığında 2 bölüm birleştirilecek ve bu istek kaydedilince 6M'lık bir **iç parçalanma** (internal fragmentation) oluşacaktır.

Değişmez Bölümlü Bellek Yönetimi

- ▶ Değişmez bölümlü bellek yönetiminde bölümler **farklı** büyüklükte olabilir.
- ▶ Toplam büyüklüğü 64M, bölüm boyutları da farklı olan bir ana bellek yan tarafta görünmektedir.
- ▶ 10M bir işlem istek yolladığında en az iç parçalanmanın oluşacağı bölüm bulunacak istek bu bölüme konulacaktır.

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

- ▶ Bu yöntemin temel ilkesi, bölümlerin, işlerin görevlere dönüştürülüp sisteme sunulmaları aşamasında, devingen olarak yaratılmasıdır.
- ▶ Bu yöntemde, ana bellekte kullanıcı işlemleri boşluklara bloklar halinde yerleştirilmektedir.
- ▶ Bu yöntemle bir işlem ana belleğe yükleneceği zaman, işlem için gerekli miktarda yeni bir bölüm oluşturularak, işlem oluşturulan yeni bölüme yüklenir.

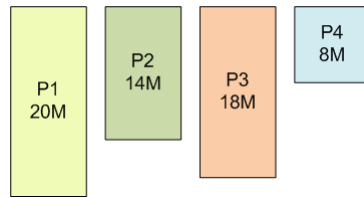
Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

- ▶ Yeni bir işlem geldiğinde bu belleğe işlemin yeteceği kadar bir alan ayrılarak konumlandırılmakta ve işletim sistemi boş alanlar ve dolu alanlar ile ilgili bilgileri kayıt altına almaktadır.
- ▶ Bölümlerle ilgili bölüm başlangıç adresi, boyu gibi bilgiler tutulmaktadır.
- ▶ Bu yöntemde görevlere atanan bölümlerin yanı sıra, bu bölümler arasında kalan boş alanların da izlenmesi gereklidir.

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

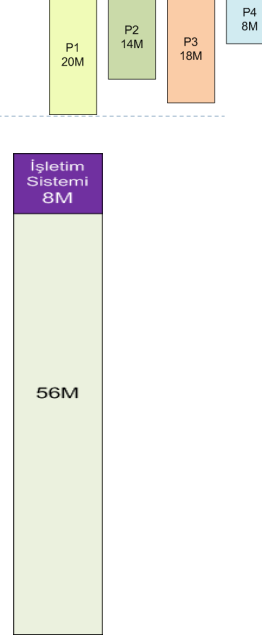
Örnek:

- ▶ 64M ana belleğin aşağıdaki dört program için kullanılacağını varsayınız.

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

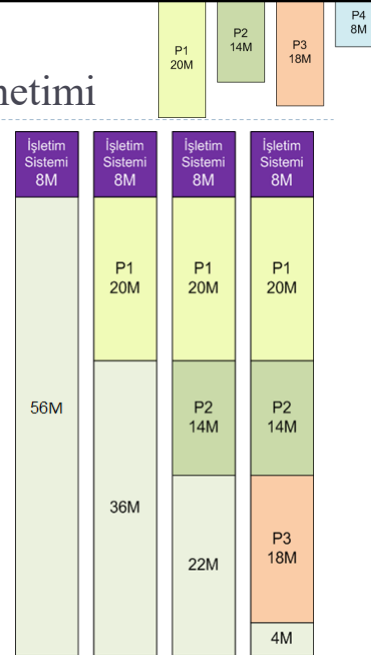
- ▶ Başlangıçta ana belleğin işletim sistemi dışında boş olduğunu varsayınız.
- ▶ Programlar birbirleri ardına gerekli bölümleri oluşturarak ana belleğe yüklenirler.

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

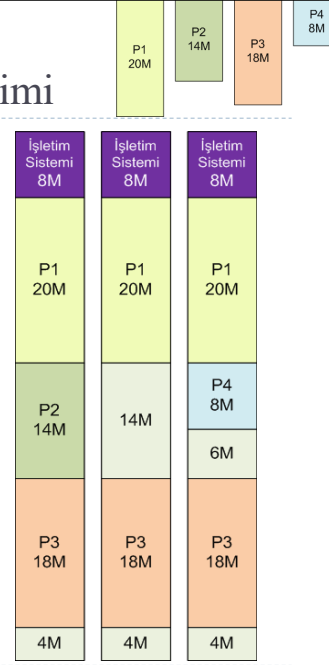
- ▶ Bu durumda P4 işlemi için bellekte yeterli yer yoktur.
- ▶ Yer değiştirme (swap) işlemiyle bir işlem sanal belleğe taşınır.
- ▶ P2'nin yer değiştireceğini varsayalım.

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

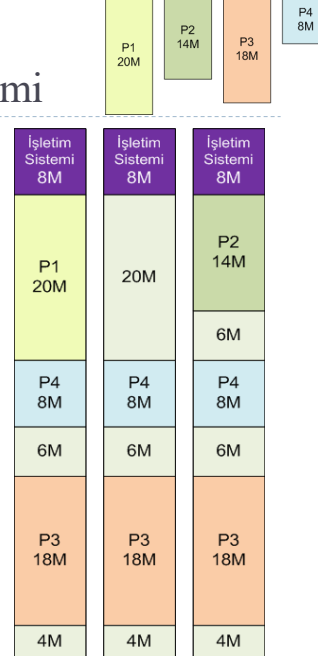
- P2'nin yer değiştirmesinden sonra bellekte 14M'lık bir bölüm serbest kalır.
- Bu bölüme P4 yüklenebilir.

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

- P2'nin çalışması için tekrar ana belleğe yüklenmesi gerektiğini varsayalım.
- Bu sefer P1'in bekleme durumunda olduğunu ve yer değiştireceğini varsayalım.
- Yer değiştirme olayından sonra P2 tekrardan ana belleğe yüklenebilir.

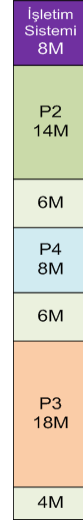

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

Ana Belleğin Parçalanması Sorunu

- ▶ Ana belleğin parçalanması, bitişken alanların görevlere atanan bölümlerle, zaman içinde ufalanması olarak tanımlanır.
- ▶ Bu sorun, kullanılan bölümler arasına sıkışmış, işletim için bekleyen görevlerin gereksinimini karşılayamayan boş alanların varlığıyla ortaya çıkar.
- ▶ Belleğin parçalanması sonucu, bellekteki boş alanların toplamı, gerekli sığmaları karşılıyor olmasına karşın yeni görevlere yer sağlanamaz durumlarla karşılaşılır.

Devingen Bölümlü Bellek Yönetimi

- ▶ Görevlere sağlanan alanların konumlarının işletim sırasında değiştirilememesi parçalanma sorununun temel nedenleridir.

- ▶ Bölüm içi yararlanılamayan boş alanlar **iç parçalanma**, bölümler arasında kalan boş alanlar ise **dış parçalanma** olarak adlandırılır.

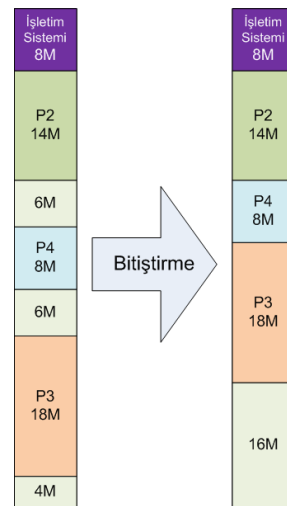
- ▶ Devingen bölümlü bellek yönetiminde bölümler arasında boş alanlar kalmakta, yani dış parçalanma oluşmaktadır.

Bitiştirme (Compaction)

- ▶ Tüm bellek alanına dağılmış durumdaki bölümleri, yerlerini değiştirerek yan yana yerleştirip tek bir bitişken boş alan yaratma işlemine **bitiştirme işlemi (compaction)** denir.
- ▶ Verilen örnekte, görevlere bellek ataması yapılması ve bir göreve atanan bellek konumunun işletim sırasında değiştirilememesi sonucu bitişkin alanların parçalandığı görülmektedir.
- ▶ Bu sakıncalı durumun yok edilebilmesi için bitiştirme işlemi kullanılabilir.

Bitiştirme (Compaction)

- ▶ Bitiştirme işlemiyle tüm kullanılmayan parçalar bir yerde toplanır.
- ▶ Bitiştirme işlemi, işlemciyi meşgul eden, zaman alan ve dolayısıyla bilgisayarı yavaşlatan bir işlemdir.
- ▶ Bitiştirme ihtiyacını azaltmak için farklı **yerleştirme algoritmaları** kullanılır.

Yerleştirme Algoritmaları

- ▶ İşletim sistemi, bellekteki boşlukların bulunduğu listeden işlem için en uygun boşluğu belirlemede 3 başlıca strateji kullanır:
  - ▶ İlk Uygun Yer Algoritması (First Fit)
  - ▶ Sonraki Uygun Yer Algoritması (Next Fit)
  - ▶ En Uygun Yer Algoritması (Best Fit)

Yerleştirme Algoritmaları

İlk Uygun Yer Algoritması

- ▶ Bir süreç (işlem) bellek isteğinde bulunduğu anda, bellek baştan sona taranır ve süreç için gerekli olan bellek boyutunu sağlayan ilk boş alana yerleştirilir.
- ▶ Gerçekleştirilmesi kolay ve en hızlı çalışan algoritmadır.

Yerleştirme Algoritmaları

Sonraki Uygun Yer Algoritması

- ▶ İlk uygun yer algoritması ile aynı mantıkta çalışır, fakat bu algoritma en son bulduğu uygun yer bilgisini saklar.
- ▶ Bir sonraki aramada belleğin en başından değil de, saklamış olduğu noktadan itibaren aramaya başlar.
- ▶ İlk uygun yer algoritmasına göre biraz daha yavaş çalışır.

Yerleştirme Algoritmaları

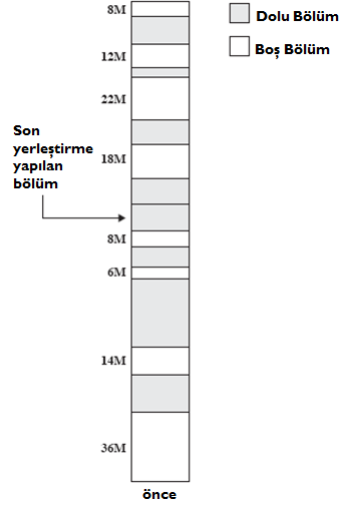
En Uygun Yer Algoritması

- ▶ Bu algoritma belleğin başından sonuna kadar tüm boş alanları tarar ve süreç için gerekli olan bellek boyutuna en uygun olan (en yakın boyuttaki) boş bellek alanına süreci yerleştirir.
- ▶ En yavaş algoritma çalışan algoritmadır.
- ▶ Çok küçük ve kullanışsız parçalanmalara sebep olur.

Yerleştirme Algoritmaları

Örnek 1

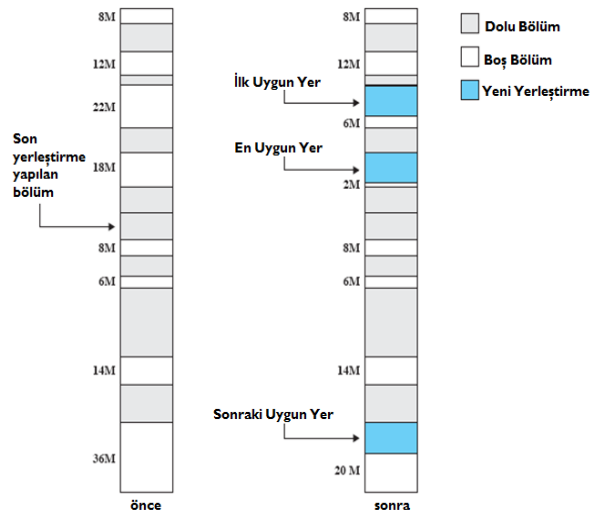
- ▶ Ana bellekteki boş ve dolu bölümlerin yan tarafta görüldüğü gibi olduğunu varsayınız.
- ▶ 16M'lık bir yerleştirme isteğini ilk uygun, sonraki uygun ve en uygun yer algoritmasına göre belleğe yerleştiriniz.

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

Yerleştirme Algoritmaları

- ▶ **İlk uygun** yer algoritması 22MB'lık bölümü kullanarak 2MB'lık dış parçalanma, **sonraki uygun** yer algoritması son 36MB'lık bölümü kullanarak 20MB'lık dış parçalanma, **en uygun** yer algoritması da tüm yerlere bakarak 18M'lık bölümü kullanarak, 2M'lık dış parçalanma oluşturur.

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

Yerleştirme Algoritmaları

Örnek 2

- Ana bellekte sırayla aşağıdaki boş bölümlerin olduğunu varsayınız.

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

- 24K, 20K ve 18K'lık bellek kullanım istekleri için sırasıyla hangi boşlukların kullanılacağını ve oluşacak parçalanmaları aşağıdaki algoritmaları kullanarak belirtiniz.
- İlk Uygun Yer Algoritması
  - Sonraki Uygun Yer Algoritması
  - En Uygun Yer Algoritması

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Yerleştirme Algoritmaları

İlk Uygun Yer Algoritması

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

24 K Boşluk 3 (16K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	24 K	16 K	36 K	14 K	18 K	24 K
			30 K				

20 K Boşluk 1 (0K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	24 K	16 K	36 K	14 K	18 K	24 K
			30 K				

18 K Boşluk 4 (18K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	24 K	18 K	18 K	14 K	18 K	24 K
			30 K				

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Yerleştirme Algoritmaları

Sonraki Uygun Yer Algoritması

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

24 K Boşluk 3 (16K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	24 K	16 K	36 K	14 K	18 K	24 K

20 K Boşluk 4 (16K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	24 K	16 K	20 K	16 K	14 K	18 K

18 K Boşluk 6 (0K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	24 K	16 K	20 K	16 K	14 K	18 K

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Yerleştirme Algoritmaları

En Uygun Yer Algoritması

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

24 K Boşluk 7 (0K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

20 K Boşluk 1 (0K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

18 K Boşluk 6 (0K parçalanma)

BOŞLUK 1	BOŞLUK 2	BOŞLUK 3	BOŞLUK 4	BOŞLUK 5	BOŞLUK 6	BOŞLUK 7	BOŞLUK 8
20 K	8 K	40 K	36 K	14 K	18 K	24 K	30 K

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Sayfalı Bellek Yönetimi

- ▶ İç ve dış parçalanma sorununun üstesinden gelmek için **sayfalı bellek yönetimi (paging)** kullanılabilir.
- ▶ Fiziksel bellek üzerindeki aynı uzunluktaki bloklara **çerçeve (frame)**, mantıksal bellek üzerindeki aynı uzunluktaki bloklara ise **sayfa (page)** denilmektedir.
- ▶ Bir sistemde çerçeve ve sayfa uzunlukları eşittir. Sayfaların uzunlukları donanım tarafından belirlenmektedir.

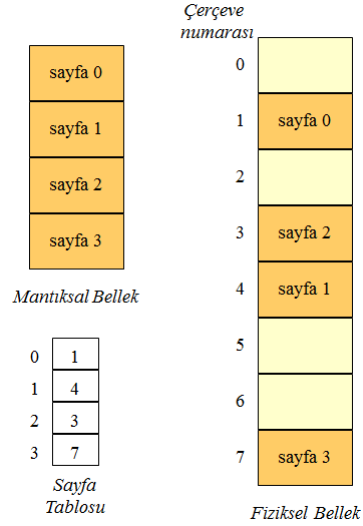
Sayfalı Bellek Yönetimi

- ▶ Sayfalı bellek yönetimi olan sistemlerde bellek adresi iki bölümden oluşmaktadır: sayfa numarası ve sayfa ofseti.
  - ▶ **Sayfa numarası (p)** fiziksel bellekteki her bir sayfanın taban adresini tutan sayfa tablosundaki göstergedir.
  - ▶ **Sayfa ofseti (d)** taban adresi ile birleştirilerek fiziksel bellekte sayfanın içerisindeki yerin belirlenmesinde kullanılır.

Sayfa Numarası (p)	Sayfa Ofseti (d)

Sayfalı Bellek Yönetimi

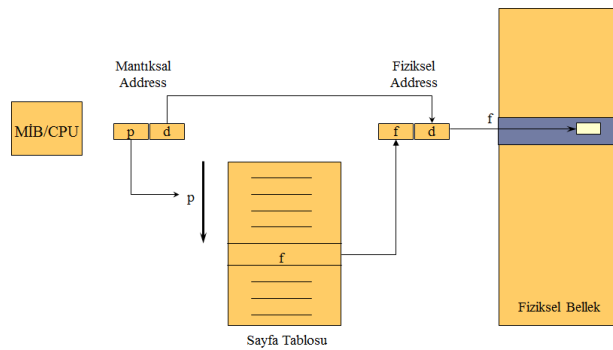
- Her işlem eşit uzunluktaki sayfalara, ana bellek de eşit uzunluktaki çerçevelere ayrılmıştır.
- İşlemlerin hangi sayfasının hangi çerçevede olduğu bilgisi işlemlerin **sayfa tablosunda** tutulmaktadır.
- Yandaki örnekte sayfa 0, çerçeve 1'de, sayfa 1 çerçeve 4'te, sayfa 2 çerçeve 3'te ve sayfa 3 de çerçeve 7'de yer almaktadır.

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Sayfalı Bellek Yönetimi

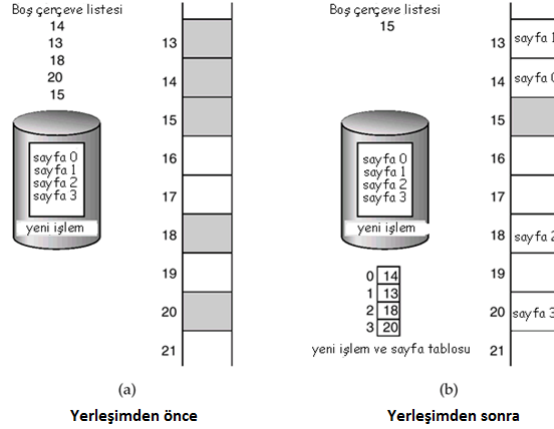
- Mantıksal bellekteki bir adres, sayfa numarası ve sayfa ofsetinden oluşmaktadır.
- Bu adresin fiziksel bellekteki karşılığının bulunması için sayfa tablosu kullanılır.

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Sayfalı Bellek Yönetimi

- İşletim sistemi bu yöntemi kullanırken boş çerçevelerin de listesini tutar.

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Sayfalı Bellek Yönetimi

Örnek

- 4 bayt uzunluğunda sayfalardan oluşan 32 bayt'lık bir bellek olduğunu varsayınız. Sayfa tablosu yanda verilmiştir.
- Buna göre aşağıdaki mantıksal adresler için fiziksel adresleri bulunuz.
  - 0
  - 3
  - 4
  - 13

0	5
1	6
2	1
3	2

Sayfa tablosu

Fiziksel adresi hesaplamak için aşağıdaki formül kullanılabilir:

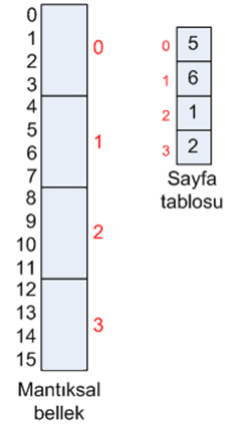
fiziksel adres (FA)=çerçeve numarası (ÇN)*çerçeve boyutu (ÇB)+ofset (O)

► BTEP205 - İşletim Sistemleri

Sayfalı Bellek Yönetimi

Örnek

- ▶ İlk olarak mantıksal belleğin çizilmesi gerekir.
- ▶ Ardından sayfa boyutuna göre belleğin bölünmesi ve her bir mantıksal adresin sayfa numarası ve sayfa ofsetinin hesaplanması gerekir.
- ▶ Sayfa numarası, sayfa tablsundan çerçeve numarasını bulmak için kullanılacaktır.

Sayfalı Bellek Yönetimi

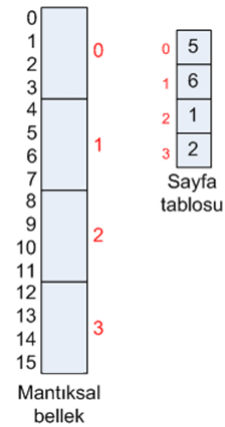
a) 0

sayfa numarası=0   mantıksal adres $\xrightarrow{\text{Ofset=0}}$ 0   Sayfa no =0
 sayfa ofseti=0   1
                                  2
                                  3   (0,0)

0 numaralı sayfanın bulunduğu çerçeve numarası=5

$$FA = \text{ÇN} * \text{ÇB} + O$$

$$FA = 5 * 4 + 0 = 20$$

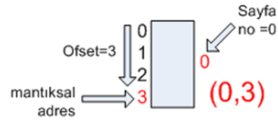

Sayfalı Bellek Yönetimi

b) 3

sayfa numarası=0

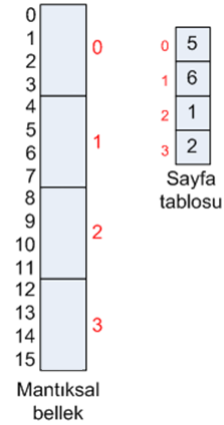
sayfa ofseti=3

0 numaralı sayfanın bulunduğu çerçeve numarası=5

$FA = \text{ÇN} * \text{ÇB} + O$

$FA = 5 * 4 + 3 = 23$

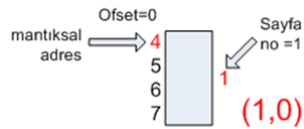

Sayfalı Bellek Yönetimi

c) 4

sayfa numarası=1

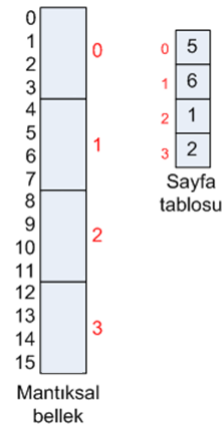
sayfa ofseti=0

1 numaralı sayfanın bulunduğu çerçeve numarası=6

$FA = \text{ÇN} * \text{ÇB} + O$

$FA = 6 * 4 + 0 = 24$

Sayfalı Bellek Yönetimi

d) 13

sayfa numarası=3

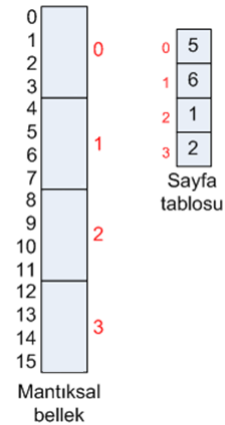
sayfa ofseti=1

3 numaralı sayfanın bulunduğu çerçeve
numarası=2

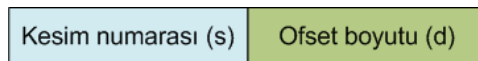
$$\text{FA}=\underset{3}{\text{C}}\text{N}^*\underset{3}{\text{C}}\text{B}+\text{O}$$

$$FA = 2 * 4 + 1 = 9$$

Kesimli Bellek Yönetimi

- ▶ **Kesimli bellek yönetiminde (segmentation)** mantıksal adres alanı sayfalar yerine kesimlerden (bölümlerden) oluşmaktadır.
- ▶ Bir adres, hem **kesim (bölüm) numarası (s)** hem de kesim içerisindeki adresi belirten **ofset numarasından (d)** meydana gelmektedir.

Kesimli Bellek Yönetimi

- ▶ Mantıksal adreslerin fiziksel adreslere dönüştürülmesi için **kesim tablosuna** ihtiyaç vardır.
- ▶ Kesim tablosu, her kesimin **başlangıç (taban) adresi** ve **uzunluğu** bilgisini tutmaktadır. Böylece her kesimin başlama ve bitiş (tavan adresi) noktaları hesaplanabilir.

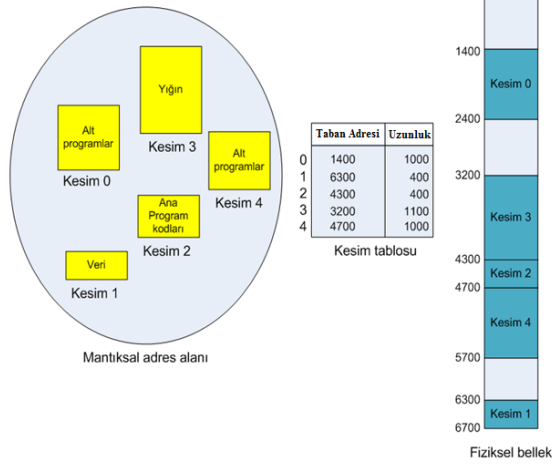
Kesimli Bellek Yönetimi

- ▶ Bir mantıksal adresin ofset değeri, taban ve tavan değerleri arasında olmalıdır.
- ▶ Eğer ofset değeri fazla olursa mantıksal adresin kesimi aşması **bellek erişim hatası** (segment fault) oluşur.
- ▶ Eğer ofset değeri belirtilen sınırlar arasında ise kesim taban değeri ile ofset adresi toplanarak, fiziksel adres oluşturulmaktadır.

$$\text{Fiziksel Adres (FA)} = \text{Kesim Taban Adresi (TA)} + \text{Ofset (d)}$$

Kesimli Bellek Yönetimi

- ▶ Mantıksal adres alanının yanda görüldüğü gibi olduğunu varsayınız.
- ▶ Kesim tablosu bu bilgiler kullanılarak elde edilebilir.
- ▶ Fiziksel bellek de kesim tablosu kullanılarak oluşturulabilir.

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

Kesimli Bellek Yönetimi

Örnek

- ▶ Kesim tablosunun yandaki gibi olduğunu varsayınız.
- ▶ Aşağıdaki mantıksal adreslerin (kesim no, ofset) fiziksel adres karşılıklarını bulunuz.
  - (0, 198)
  - (2, 156)
  - (1, 530)
  - (3, 455)
  - (0, 252)

Kesim No	Taban Adresi	Uzunluk
0	660	248
1	1752	422
2	222	198
3	996	604

Fiziksel adresi hesaplamak için aşağıdaki formül kullanılabilir:

Fiziksel Adres (FA) = Kesim Taban Adresi (TA) + Ofset (d)

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

Kesimli Bellek Yönetimi

Kesim No	Taban Adresi	Uzunluk
0	660	248
1	1752	422
2	222	198
3	996	604

- ▶ İlk olarak her mantıksal adresin hangi kesimde olduğu kesim tablosu kullanılarak bulunmalı ve ofset değeri bu kesimin uzunluğu ile karşılaştırılmalıdır.
- ▶ Eğer ofset küçükse fiziksel adres hesaplanmalı, değilse bellek erişim hatası oluşturulmalıdır.

	Mantıksal adres	Fiziksel adres	
a)	(0, 198)	$198 < 248$	$660 + 198 = 858$
b)	(2, 156)	$156 < 198$	$222 + 156 = 378$
c)	(1, 530)	$530 \nless 422$	bellek erişim hatası
d)	(3, 455)	$455 < 604$	$996 + 455 = 1451$
e)	(0, 252)	$252 \nless 248$	bellek erişim hatası

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

52

Sayfalı ve Kesimli Bellek Yönetimleri Arasındaki Farklar

- ▶ Kesimli bellek yönetiminin amacı adres alanının **mantıksal** olarak dilimlenmesidir. Sayfalı bellek yönetiminde ise bellek **fiziksel** olarak dilimlenip oluşturulur.
- ▶ Sayfalar makine donanımına bağlı olarak **sabit** boyuttadır. Bölümler ise **değişken** boyuttadır.
- ▶ Program adresinin sayfa ve ofset numaralarına ayrılması donanımın bir işlevidir. Ofset numarasının sınırı aşması otomatik olarak sayfanın **çevrilmesine** sebep olur. Oysa kesim ve ofset numarasında bir sınır aşması söz konusu değildir. Bu durumda **bellek erişim hatası** oluşur.

▶ BTEP205 - İşletim Sistemleri

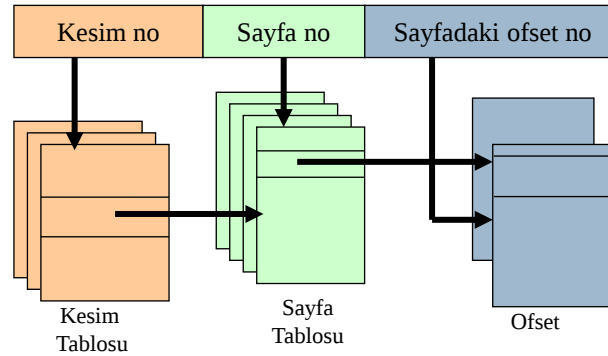
Kesimlemenin Sayfalama ile Birlikte Kullanılması

- Kesimli bellek yönetimi ile sayfalı bellek yönetimi birlikte kullanılabilir.
- Bu yöntemde bölümler (kesim) kendi içerisinde sayfalara ayrılmaktadır.
- Mantıksal adres üç parçadan oluşmaktadır: **kesim numarası**, **sayfa numarası** ve **offset adresi**.

Kesim numarası	Sayfa numarası	Sayfadaki offset numarası

Kesimlemenin Sayfalama ile Birlikte Kullanılması

- Fiziksel adres hesaplanırken kesim tablosu, sayfa tablosu ve ofsete ihtiyaç vardır.

Bellek Yönetimi Konu Sonu